

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Vabade elukutsete roll ja tulevik Euroopa kodanikuühiskonnas 2020. aastal” (omaalgatuslik arvamus)

(2014/C 226/02)

Raportöör: **Arno Metzler**

14. veebruaril 2013 otsustas Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee vastavalt kodukorra artikli 29 lõikele 2 koostada omaalgatusliku arvamuse järgmises küsimuses:

„Vabade elukutsete roll ja tulevik Euroopa kodanikuühiskonnas 2020. aastal”

(omaalgatuslik arvamus ⁽¹⁾)

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav ühtse turu, tootmise ja tarbimise seksioon võttis arvamuse vastu 10. veebruaril 2014. aastal.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 497. istungjärgul 25.–26. märtsil 2014 (25. märtsi istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 210, vastu hääletas 8, erapooletuks jäi 11.

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Vabade elukutsete struktuur, kui arvesse võtta teatud ühiskondlikke kohandusi, aitab tulevikus märkimisväärselt panustada kvaliteetsete avaliku hüvega seonduvate, sh tervishoiuteenuste osutamisse, tagades sotsiaalhoolekandeteenused, kaitstes kodanikuõigusi ja suurendades majanduslikku õitsengut. Vabad elukutsed on iga demokraatliku ühiskonna põhielement ja neil on suur potentsiaal suurendada tööhõivet ja SKP-d.

1.2. Mõningates ELi liikmesriikides ei kasutata mõistet „vabad elukutsed”. Kõnealune struktuur ja sellega seotud ühiskondlikud probleemid ja lahendused eksisteerivad kogu Euroopa Liidus. Sealjuures heidetakse mitmel pool ette kvaliteedi tagamise rakenduses ja järelevalves esinevaid puudusi, mis tavaliselt tulenevad vajakajäämistest täitmisel ega kujuta endast süsteemseid vigu.

1.3. Vabade elukutsete optimaalseks reguleerimiseks sobib nii eeskirjapõhine reguleerimine kui ka printsiibipõhine reguleerimine.

1.4. Vabade elukutsete poolt teenuste osutamisel on määrav teabe asümmeetria teenuse osutaja ja teenuse saaja vahel. Teenused on seotud eksistentsiaalsete valdkondadega nagu elu, tervis, õigus või olulised majanduslikud küsimused. Teenuse osutaja peab seega vastama eriti kõrgetele erialastele ja eetilistele standarditele.

1.5. Teatud elukutsete jaoks kehtivad paljudes riikides reguleeritud hinnad. See võib kasuks tulla tarbijakaitsele. Reguleeritud hinnad vajavad hoolikat põhjendust ja nad tuleb kujundada nii, et nad teenivad üldsuse ja mitte teatud huvirühma huve.

1.6. Kõigis liikmesriikides esindavad kutseliidud ning kutsekojad oma kutse huve ning neil on nõuandev – ja mõnikord ka otsuseid langetav – roll riiklike regulatsioonide juures. Tänu püsivale ja tõelisele koostööle institutsioonidega, tagavad nad kodanike põhihuvide kaitse. Halduslihtsustused on üks vabade elukutsete esindajate esmatähtsatest ülesannetest, millesse nad investeerivad rahalisi ja inimressursse, saamata seejuures mingit rahalist hüvitust riigilt.

1.7. ELi liikmesriigid kujundavad ja jälgivad isereguleerimist oma riigis. Sealjuures peavad nad välistama konfliktid reguleerimisõiguse ja huvide esindamise vahel ning tagama tarbijate ootuste täitmise teadmiste, eetika ja teenuse osutaja omaduste osas.

1.8. Riiklikul ja ELi tasandil tunnustatakse vabade elukutsete panust liikmesriigi hästtoimivasse haldus-, poliitika- ja majandusellu, kuna vabad elukutsed aitavad kaasa ka avaliku halduse ning kodanikele ja tarbijatele osutatavate teenuste ajakohastamisele ja tõhustamisele.

⁽¹⁾ Käesoleva arvamuse koostamise ajal osales komitee Kölni ülikooli juures asuva Euroopa Vabade Elukutsete Keskuse uurimuses vabade elukutsete funktsioonide ja nende seose kohta kodanikuühiskonnaga (EESC/COMM/05/2013), mis peagi avaldatakse.

1.9. Sektoril on otsustav tähtsus tänu võimalustele luua töökohti noortele, kes soovivad valida vaba elukutse ning investeerida oma teadmistesse. Vabade elukutsete esindajad peavad järgima õigusnorme ja/või kollektiivlepinguid, mis kehtivad töötajatele, kelle tööandjad nad on, ning noortele, kellele nad pakuvad ametialast koolitust, praktikakohti ja spetsialiseerumisvõimalusi.

2. Vabadest elukutsetest teadmistepõhiste teenuseosutajateni

2.1. Mõiste „vabad elukutsed“ tuleneb mõistest „*artes liberales*“, millega antiikajal tähistati selliseid ameteid nagu õpetaja, advokaat, ehitusmeister, arhitekt, insener ja arst. Sealjuures oli „*artes liberales*“ viljelemine vabade kodanike ja kõrgkihi privileeg.

2.2. Alates 19. sajandist ei määratleta „vabased elukutsed“ enam teenuse osutaja „sünnipärase vabaduse“, vaid viljeldava tegevuse kaudu.

2.3. Kuni 19. sajandini oli teatud vabadel elukutsetel tekkinud tihed seos riigiga. See takistas sõltumatut tegevust, mis ühtlasi viis halva maineni ühiskonnas. Eriti puudutas see advokaate, kelle ametisse nimetamise ja üleviimise üle otsustasid osaliselt kohtud. Ka teenistusjärelvalve ja distsiplinaarmenetlused olid osaliselt kohtute pädevuses.

2.4. Liberalismi mõju all kujunes 19. sajandil mitmetes Euroopa riikides välja vabade elukutsete seisuslik iseteadvus ja sellega koos eraldiseisvad, riigist sõltumatud kutseorganisatsioonid.- Nii eraldusid advokaadid riigialluvusest. Akadeemilisel arstkonnal õnnestus samuti saavutada oma ametile piiratud vabadus riiklikust reguleerimisest ja kontrollist.

2.5. Kutsetunnistuste andmine, toimimisujuhendid ja kutsetegevuse järelvalve oli sageli kutseorganisatsioonide ülesanne. Hiljem anti regulatiivsed volitused üle ivalitsusorganisatsioonidele/kutsekodadele.

2.6. Praegune vabade elukutsete mõiste on sotsioloogiline kirjeldus.

2.7. Vaba elukutse tunnusjooned on kvaliteetse ideelise, selge intellektuaalse iseloomuga ja kvaliteetsel (akadeemilisel) haridusel põhineva teenuse osutamine, teenuse seotus avaliku hüvega, erialaliselt ja majanduslikult sõltumatu tegutsemine, teenuse osutamine omal vastutusel ja ametialaselt sõltumatu viisil, erilise usaldusliku suhte olemasolu teenuse osutaja ja tellija vahel, maksimaalse kasumi teenimise eesmärgi teisejärgulisus tellija huvi ees optimaalse teenuse vastu ning täpsete ja rangete kutseõiguslike ja kutse-eetiliste eeskirjade järgimine.

2.8. Tegevust võib ka siis vabade elukutsete alla liigitada, kui teatud tunnusjooned puuduvad, kuid põhiomadused on olemas. Nii võib paljudes riikides olla tegemist vaba elukutsega siis, kui ollakse töösuhtes, kuid tagatud on erialane sõltumatus. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tõdeb, et vabad elukutsed ning kutseliidud ja organisatsioonid, milles korraldatakse nende tegevust Euroopa vabade elukutsete süsteemi raames, on mitmekesistunud. Uued vabad elukutsed, nt psühholoogid, sotsiaaltöötajad, maksunõustajad, võlanõustajad, maamõõtjad või vahendajad, keda kõigis maades ei loeta vabade elukutsete esindajateks, tuleb kaasta sellesse kontseptsiooni.

2.9. Liikmesriikides tõlgendatakse vaba elukutse mõistet erinevalt, mõningates puudub see üldse. Mõningates riikides loetakse vabadeks elukutseteks vaid asjaomaste ametite tuumikut: raviga seotud ametid, nõustajad ja advokaadid, maksunõustajad ja audiitorid, tööõnustajad, insenerid ja arhitektid. Teistes liikmesriikides loetakse aga vabadeks elukutseteks ka kunstiga seotud tegevusalad.

2.10. Kõigi liikmesriikide ühine eesmärk on tagada, et vabade elukutsete peamine tunnusjoon, nimelt teabe asümmeetria teenuse pakkuja ja teenuse saaja vahel, jääks püsima. Vabade elukutsete esindajate poolt pakutavad teenused on kompleksed ja nõuavad kõrgetasemelisi ekspertteadmisi. Teenuse saajatel puudub seetõttu sageli piisav teave, erialateadmised ja kogemused, et pakkujat valides ja pärast teenuse saamist selle kvaliteeti hinnata.

2.11. Vabad elukutsed põhinevad seega usaldusel. Teabe asümmeetria tõttu peab teenuse saaja seega usaldama, et teenuse pakkuja ei kasuta teabeapuudujääki oma huvides ära, vaid pakub talle tema vajadustele kohandatud ja parimat võimalikku teenust. Tellimuse esitamine eeldab seega teatud usalduse krediiti tellija poolt. Teenuse saaja usalduse kaitsmiseks on parimad vahendid kutsealased miinimumstandardid ja kutse-eetilistest juhistest kinnipidamine.

3. Reguleerimine ja selle eesmärgid

3.1. Vabade elukutsete reguleerimisel järgivad liikmesriigid üldjuhul kaht erinevat reguleerimistehnikat, nn printsiibipõhist reguleerimisviisi („*principles-based regulation*”) ning keelavat ja ettekirjutavat reguleerimisviisi („*rules-based regulation*”).

3.2. Vabade elukutsete reguleerimine hõlmab kutsealaste moraalinormide ja kutse-eetiliste põhimõtete kokkuvõtet. Neis eeskirjades väljendub vabade elukutsete sotsiaalne vastutus. Kõigi kutse-eetiliste normide kogusummat nimetatakse deontoloogiaks.

3.3. Printsiibipõhist reguleerimist iseloomustab abstraktsete kutse-eetiliste põhimõtete formuleerimine. Üksikjuhtudel tuleb neid põhimõtteid konkretiseerida („*outcomes-based regulation*”). Millisel viisil normi täitja konkreetsel juhul seatud eesmärgid saavutab, sõltub tema ärantsemisest. Eeskirjadepõhise reguleerimisviisi puhul seevastu juhindutakse konkreetselt juhtumist.

3.4. Mõlemal lähenemisviisil on omad eelised ja puudused. Nad täidavad aga ühiskondlikku vajadust sõltumatu nõustamise ja toetuse järele. Sealjuures võivad probleemiasetus ja lahendus aja jooksul muutuda, mis nõuab reeglite kohandamist või uute reeglite loomist.

3.5. Reeglite korrapärase ülevaatamine ELi tasandil on siinkohal abiks ja seda tuleks teha ka riiklikul tasandil. Nii saab vanu vabu elukutseid (näiteks ehituse valdkonnas) „vabastada” ja vajaduse korral kehtestada uusi reegleid uutele vabadele elukutsetele (näiteks teabe hankimise ja krediidimajanduse alal).

4. Majanduslikud aspektid

4.1. Vabad elukutsed annavad olulise panuse tähtsate ühiskondlike infrastruktuuride loomisse ja säilitamisse. Umbes iga kuues iseseisev ettevõtja tegutseb vabade elukutsete alal, ja tendents suureneb. Sama kehtib iga kuuenda töövõtja kohta.

4.2. Naissoost iseseisvate ettevõtjate arv ja osakaal vabade elukutsete alla kuuluvatel kutsealadel on vaatluse all oleval ajavahemikul, 2008.–2012. aastal, tõusnud. Naise osakaal 45 % on selgelt kõrgem kui naissoost iseseisvate ettevõtjate osakaal majanduses tervikuna (31,1 %).

4.3. Vabade elukutsetega kaetud majandusharud annavad SKP-sse rohkem kui iga 10. euro. Väärtuse loomine langes kriisiaastal 2009 vabade elukutsetega kaetud majandusharudes mõõdukamalt kui Euroopa Liidu kõigis majandusharudes tervikuna: 600 000 ettevõtet oli nii ettevõtete nõustamise kui inseneribüroode alal, juriidilise nõustamise, auditeerimise ja arhitektibüroode alal 550 000, reklaami alal 315 000 ja turu-uuringute alal 270 000 ettevõtet.

4.4. Arvestades kõnealuse sektori kasvupotentsiaali ja osakaalu tööhõive valdkonnas – peamiselt on tegemist kvaliteetsete ja stabiilsete töökohtadega – tuleks vabade elukutsetega seonduvat ettevõtlusmöödet tunnustada ja toetada. Komitee tunneb heameelt selle üle, et komisjon tunnustab vabade elukutsete esindajaid täisõiguslike ettevõtjatena ja soovib toetada kõnealust sektorit, kaasates vabade elukutsete esindajad eelkõige VKEde arengut ja konkurentsivõimet soodustatavatesse programmidesse. Kõnealune lähenemisviis eeldab vabade elukutsete struktuuriliste tingimuste analüüsi ja arendamist, vastavalt direktiivile teenuste kohta siseturul. Vabade elukutsete areng ei tohi piirduda üksnes üksikettevõtjate ja FIEdega. Nad peavad distantseeruma fiktiivsete FIEde probleemist.

5. Eetika ja kasumitaotlus

5.1. Vabade elukutsetega on kõigis liikmesriikides seotud avalik huvi. Meditsiini, psühholoogia ja sotsiaaltöoga seotud elukutsed toetavad kogu rahva tervise tagamise infrastruktuuri. Juriidiline ja maksunõustamine kuuluvad demokraatlikus riigis kodanike põhivabaduste juurde. Koos audiitoriteenusega tagavad nad lisaks sellele majandusprotsesside sujuva toimimise. Need kutsed on seega vahetult seotud põhiõigustega.

5.2. Vabade elukutsete seosest ühiskonna heaoluga tuleneb seega eriline eetiline vastutus. Juriidilised ja maksunõustajad ning audiitorid teenivad õigusriigi huve ja kaitsevad peale selle oma klientide varalisi huve. Sotsiaaltöötajad ja psühholoogid aitavad luua Euroopa kodanike heaks kaasava ja suhete, psühholoogilisest ja sotsiaalsest aspektist stabiilsema keskkonna. Arhitektid ja insenerid kaitsevad üldust ohtude eest, mis lähtuvad ehitustest ja tehnilistest rajatistest ning edendavad ühiskonna innovaatilist potentsiaali ning inimeste elukvaliteeti, arendades edasi infrastruktuuritehnilisi lahendusi ja tehnilisi uuendusi. Kunstiga seotud kutsed teenivad kultuuri viljelemise ja loomise huve. Selle ja juba nimetatud teabe asümmeetrilist tõttu eeldatakse vabade elukutsete esindajatelt head haridust ja seatakse neile eriti kõrgeid eetilisi nõudmisi.

5.3. Vabade elukutsete eriline seotus üldsuse heaoluga ja sellest tulenevalt teenustele esitatavad kindlad tingimused vajavad tagatist, milleks on siduvad kutsestandardid ja üldiselt tunnustatud eetiliste käitumisnormide kataloog iga elukutse kohta. Seetõttu on igas liikmesriigis kutsestandardid minimaalsel tasemel reguleeritud. Komitee soovib, et kõik vabade elukutsete kojad, organisatsioonid ja ühingud kehtestaksid endale eetikakoodeksid ja -normid ning moodustaksid eetikakomisjone eri elukutsete raames.

5.4. Kui kutse-eetika koodeksit veel ei ole, peaksid kutseorganisatsioonid selle oma liikmesriigi jaoks siduvate juhistena sõnastama. Peale selle peaksid vastavad kutsekojad ja kutseliidud koostama üleeuroopalised eetikakoodeksid, et määratleda üleeuroopalised kõrgeid nõudmisi vabadele elukutsetele ja tagada nende täitmine. Tegevusjuhendi loomist nõutakse ka teenuste direktiivi artiklis 37⁽²⁾. Vabade elukutsete tähtsusest klientidele ja erilisest usaldusest, mis teenuse saajal teenuse osutaja vastu peab olema, tuleneb ühtlasi vajadus osutada teenust isiklikult.

5.5. Isiklik usaldussuhe teenuse osutaja ja teenuse saaja vahel ning asjaomased rangelt isiklikud õigushüved tingivad selle, et teenuse osutajal ja tema kaastöötajatel peab olema seaduslik kohustus saladust hoida ning seaduslik õigus tunnistamisest keelduda. Need on vaba õigusriigi tunnused.

5.6. Vabade elukutsete esindajate teenused, mis on seotud avalike huvide põhiliste valdkondadega, peavad olema tagatud kogu territooriumil, st arstiabi, sotsiaal- ja psühholoogiateenused, apteegid ja õigusabi peab olema kättesaadav ka maapiirkondades.

5.7. Need nõudmised eeldavad vabade elukutsete esindajate poolt teenuse kvaliteedi prioriseerimist maksimaalse kasumi taotlemisele, kooskõlas eetiliste põhimõtetega, mida nad peavad järgima.

5.8. Vabade elukutsete alase õiguse edasiarendamisel ei tohi keskenduda üksnes majanduslikele kaalutlustele. Igasuguse reguleerimise eesmärk peab olema kõikjal kättesaadava, kõrge kvalifikatsiooniga ja kõrgetele kvaliteedistandarditele vastava teenuse tagamine. Alati tuleb kontrollida, kas kehtivad regulatsioonid vastavad nimetatud eesmärkidele või teenivad nad tegelikult muid huve.

6. Praegu ja tulevikus vabadele elukutsetele ja nende profiilile seatavad nõuded

6.1. Vabadele elukutsetele tuleb leida üleeuroopaline määratlus. See määratlus peab hõlmama vabade elukutsete üldisi tunnuseid ja nende kategooriaid. See määratlus ei tohi takistada uute vabade elukutsete tekkimist. Eeskujuks võiks siin olla vabade elukutsete Euroopa harta, mis on välja töötatud mitmesuguste Euroopa kutseorganisatsioonide poolt Euroopa Hambaarstide Nõukogu juhtimisel.

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiiv 2006/123/EÜ teenuste kohta siseturul (ELT L 376, lk 36 jj).

6.2. Lisaks riiklikele valdkonnaülestele kutseorganisatsioonidele ja valdkonnaülesele esindusele Euroopa tasandil tuleks igas liikmesriigis iga vaba elukutse jaoks luua kutseorganisatsioon, kes – juhul kui kutseliidud juba seda ülesannet ei täida – fikseerib kutse-eesika põhimõtted, arendab neid edasi ja avaldab need. See organisatsioon peaks ka vastutama selle eest, et kutse esindajad peavad kutse-eesika põhimõtetest kinni.

6.3. Kõrged eetilised nõuded vabade elukutsete teenustele tingivad ka tulevikus vajaduse tagada need konkreetsete juhustega ja selgelt määratletud eetiliste põhimõtetega. Selleks sobivad normeeritud ja sanktsioneeritavad kutsere-eeskirjad ja kutse-eesika tegevusjuhendid. See tugendab tarbijate usaldust.

6.4. Lisaks vabade elukutsete poolt osutatavatele teenustele seatud kutsealaste ja eetiliste nõuete tagamisele peab säilima ka vabade elukutsete konkurentsivõime ja innovatsioonipotentsiaal. Nende praegune väljakutse seisneb selles, kuidas kohaneda erinevate riikide õigusnormidega ning konkureerida eri liikmesriigist pärit kolleegidega üha integreeritumal siseturul.

6.5. Kutseõiguslikud regulatsioonid peavad olema kooskõlas Euroopa põhivabadustega, eelkõige teenuste osutamise vabaduse, asutamisevabaduse ja vaba liikumise õigusega. Kutseõiguslikud regulatsioonid peavad seega toimima ilma diskrimineerimata, teenima avalikke huve ja olema proportsionaalsed. Lisaks peavad nad olema kooskõlas siseriikliku õigusega, mille raames tuleb teatud tegevused siduda kindlate kvalifikatsioonidega.

6.6. Vabade elukutsete teenuste osutamisel seatakse teenuse saajate väga isiklikud õigushüved sageli teatavasse ohtu. Selle ohu tõttu on vaja reglementeerida juurdepääsu kutsele ja seada tegevusloa taotlejatele kõrgeid nõudmisi. See puudutab lisaks haridusele teisi isiklike aspekte nagu hea maine, tervisekontroll või loobumine samaaegselt, kutsega kokku sobimatust tegevusest. ELi tasandil reguleeritakse seda asjakohaselt kutse kvalifikatsioonide tunnustamise direktiivi⁽³⁾ ning arste ja hambaarste puudutavate direktiivide erisätteid, õigusteenuste osutamise direktiivi⁽⁴⁾ ning auditidirektiiviga⁽⁵⁾.

6.7. Pääaegu kõigis liikmesriikides on vabade elukutsete esindajad kohustatud pidevalt koolitusi (*Continuing Professional Development*, CPD) läbima. Erinevused on koolitusmeetmete kontrollimises ja nõuetekohase koolituse mitteläbimise tagajärgedes. Võttes arvesse aina keerukamaid tingimusi, tehniliste menetluste pidevat arengut meditsiini ja tehnika valdkonnas ning riiklike ja rahvusvaheliste õigusnormide pidevat kohandamist on vabade elukutsete ülesanne tagada kõigi kutse esindajate tõhus täiendusõpe.

6.8. Enamikes liikmesriikides võivad vabade elukutsete esindajad peaaegu piiramatult arendada erialast koostööd teiste elukutsete esindajatega. Mõningates liikmesriikides aga piiratakse äriühingu osanike ringi teatud vabade elukutsete esindajatega, tehakse ettekirjutusi hääleõiguse või tegevjuhtide kohta ning välistatakse kolmandate isikute kapitaliosalus. Need sätted on üks võimalik vahend vältida seda, et vabal elukutsel tegutsetakse üksnes majanduslike huvide tõttu.

6.9. Teiste elukutsete esindajate osalus vaba elukutse esindajate äriühingus võib viia konfliktideni konfidentsiaalsuse ja tunnistuse andmisest keeldumise õigusega seoses. Siin tuleb tagada, et tellimuse esitamise vaba elukutse esindajate äriühingule ei seataks ohtu kliente ega patsiente. Selliseid vastuolusid on võimalik tõhusalt vältida, piirates osanike ringi.

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. septembri 2005. aasta direktiiv 2005/36/EÜ kutse kvalifikatsioonide tunnustamise kohta, ELT L 255, lk 22 jj.

⁽⁴⁾ Nõukogu 22. märtsi 1977. aasta direktiiv 77/249/EMÜ õigusteenuste osutamise vabaduse tulemuslikuma elluviimise kohta, EÜT 78, lk 17, ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 1998. aasta direktiivi 98/5/EÜ, millega hõlbustatakse alalist tegutsemist advokaadi kutsealal muus liikmesriigis kui see, kus omandati kutse kvalifikatsioon, EÜT L 77, lk 36.

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. mai 2006. aasta direktiiv 2006/43/EÜ, millega muudetakse nõukogu direktiive 78/660/EMÜ ja 83/349/EMÜ ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 84/253/EMÜ, ELT L 157, lk 87 jj.

7. Tarbijakaitse ja isevalitsemine

7.1. Kõigis liikmesriikides eksisteerivad vabade elukutsete isevalitsemise vormina riik, kutsekojad või kutseliidud. Paljudes liikmesriikides on isevalitsemine vabade elukutsete organisatsiooniprintsiibina lahutamatu seotud vaba elukutse mõistega.

7.2. Isevalitsemise juures on liikmesriikides käibel kaks erinevat kontseptsiooni. Ühe kontseptsiooni kohaselt esindavad kutseliidud ja kojad vabatahtlike ühendustena oma kutse huve. Neil on riikliku reguleerimise juures nõuandev funktsioon. Samuti formuleerivad nad eetikakoodeksid, toetudes oma liikmete seisukohtadele professionaalse tegevuse standardite kohta. Teise kontseptsiooni kohaselt on kutsekodadel riigivõimu kaudsete esindajatena avalikud funktsioonid tegevuslubade väljastamise ja kutsetegevuse järelevalve alal. Isevalitsemine ei vastandu riiklikule haldusele, pigem täidavad nad ühiseid funktsioone.

7.3. Vabade elukutsete isevalitsemine balansseerib kutse esindajate riigivõimu sekkumistest vaba tegutsemise ja riigi õiguse vahel reegleid kehtestada. Vabade elukutsete esindajate isevalitsemisega teostatakse nende õigust vabadusele riigi sekkumistest, kaitstes samal ajal avalikke huve, tuues nii kasu teenuse saajatele ja tarbijatele.

7.4. Vabade elukutsete isevalitsemisega täidetakse subsidiaarsuse põhimõtet, mille kohaselt tuleb küsimus lahendada alati selle tekkimisele kõige lähema instantsi poolt. Vabade elukutsete esindajatel on olulised ekspertteadmised ja seega on nad vabade elukutsetega seotud küsimuste haldamiseks ja reguleerimiseks kõige asjakohasem instants. See instants rakendab vastastikuse hindamise põhimõtet.

7.5. Vabade elukutsete isevalitsemine ja isereguleerimine piirab omalt poolt liikmete kutsealast tegevust. Vastuvõetud regulatsioonid on riigi haldustegevuse kaudsed aktid ja nõuavad riigi pädevuste ülekandmist. Kõik vabade elukutsete isevalitsemise ja isereguleerimise korras vastu võetud regulatsioonid peavad olema kooskõlas põhiõiguste, siseriikliku õiguse ning ELi ja siseriiklike konkurentsiasetega.

7.6. Isevalitsemise toimimise eeldus on kohustuslik liikmesus riikides, kus see on võimalik tulenevalt kehtivatest seadustest. Selle vabade elukutsete viljelemise vabadusse sekkumise põhjendus on avalike huvide kaitse.

7.7. Kohustusliku liikmesuse sätted peavad olema nii formuleeritud, et see ei kahjustaks teenuste osutamise vabadust ja asutamisevabadust. Sobivad vahendid on teises riigis registreerimise tunnustamine ja tasuta registreerimine, kui tegemist on liikmesusega mõnes teises Euroopa Liidu liikmesriigis.

7.8. Võib oletada, et ka 2020. aastal on vastuolu riigi ja individuaalsete huvide vahel alles, samuti ka vajadus sõltumatu nõustamise ja toetuse järele. Seetõttu jäävad vabad elukutsed elujõuliseks institutsiooniks, eeldusel, et neid moderniseeritakse õigeaegselt nii, et ei kahjustata nende põhiolemust, võrdelisi edusamme teadmiste alal, sõltumatust/läbipaistvust ja sellel põhinevat usaldusväarsust.

Brüssel, 25. märts 2014

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Henri MALOSSE

LISA

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee Arvamuse

Järgmised tagasi lükatud muudatusettepanekud kogusid vähemalt veerandi häältest (kodukorra artikli 39 lõige 2)

a) Punkt 1.1

Muuta järgmiselt:

- 1.1 *Vabade elukutsete struktuur, kui arvesse võtta teatud ühiskondlike kohandusi, aitab tulevikus märkimisväärselt panustada kvaliteetsete avaliku hüvega seonduvate, sh tervishoiu- ja psühhosotsiaalteenuste osutamisse, tagades sotsiaalhoolekandeteenused, kaitstes kodanikuõigusi ja vabadusi ning suurendades majanduslikku öitsengut. Vabad elukutsed on iga demokraatliku ühiskonna põhielement ja neil on suur potentsiaal suurendada tööhõivet ja SKP-d, ning võime pidevalt kohaneda Euroopa kodanike vajadustele.*

Motivatsioon

Esitatakse suuliselt.

Hääletuse tulemus:

Poolthääled: 56
Vastuhääled: 128
Erapooletud: 30

b) Punkt 6.9

Muuta järgmiselt:

- 6.9 *Teiste elukutsete esindajate osalus vaba elukutse esindajate äriühingus võib viia konfliktideni konfidentsiaalsuse ja tunnistuse andmisest keeldumise õigusega seoses. Siin tuleb tagada, et tellimuse esitamise vaba elukutse esindajate äriühingule ei seataks ohtu kliente ega patsiente. Konfidentsiaalsus peab deontoloogilise väärtusena olema kõigi vabade elukutsetega tegelemisel prioriteet. Selliseid vastuolusid on võimalik tõhusalt vältida, pidades osanike ringi deontoloogiliste väärtuste austamine võimaldab selliseid konflikte tõhusalt vältida.*

Motivatsioon

Esitatakse suuliselt.

Hääletuse tulemus:

Poolthääled: 80
Vastuhääled: 116
Erapooletud: 27